

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

PONTAL: Prevence bytí NEETs skrze aktivní vzdělávání

Intelektuální výstup 1:

Metodika pro učitele/pedagogy ke zmapování
profilu potenciálních NEETs mezi žáky

Obsah

Úvod	4
KAPITOLA 1:	5
Přehled hlavních rizikových faktorů pro získání NEET na evropské úrovni	5
Úvod	5
Charakteristika NEET	5
Vzdělání a dovednosti	6
Nemoc nebo postižení	7
Rodinné povinnosti	7
Odradění, nezapojení / vyloučení pocházející z osobního prostředí	7
Etnická menšina a migrační původ	7
Pohlaví	8
Vliv negativního prostředí	8
Osobní vlastnosti	8
Sledování budoucích NEETů	8
Situace s NEET v konkrétních Evropských zemích	9
Estonsko	9
Litva	9
Maďarsko	9
Česká republika	10
Itálie	10
Turecko	10
KAPITOLA 2:	12
ESTONSKO – Přehled ekonomických, sociálních a trendů na trhu práce	12
Základní informace z monitorovacího a prognostického systému OSKA (před COVID):	12
Litva	13
Opětovný výskyt epidemie zapříčinil nová opatření uzávěry	13
Ekonomika směřuje k obnově	14
Pracovní trh	15
Maďarsko	16
Budapešť	16
Pest County	16
Kde jsou volná pracovní místa?	17
Kde jsou volní pracovníci?	18
Česká republika	19
Současný trend pracovního trhu v ČR	19

Požadavky zaměstnavatelů na mladé lidi vstupující na pracovní trh technických oborů	20
Technické obory, kterým chybí nejvíce kvalifikovaných pracovníků.....	21
Stačí v technických oborech jen vzdělání nebo je vyžadována i praxe?	22
Itálie.....	24
Italský trh práce.....	24
Úrovně výuky.....	24
Potřeby trhu práce	24
Ostatní výrobní řetězce	25
Požadovaná a nedosažitelná povolání	26
Jaká jsou vítězná pracovní místa?	26
Jak se v budoucnu změní práce v Itálii?	27
Turecko.....	28

Úvod

Tento dokument je první intelektuální výstup projektu PONTAL (Prevence NEETs skrze aktivní vzdělávání)

Nejprve uvádí základní fakta a statistické údaje o fenoménu mladých lidí, kteří jsou NEET v evropském měřítku, jakož i hlavní rizikové faktory, které vedou k tomu, že se stanou NEET, a poté přehled problematiky v konkrétních zemích, odkud pocházejí partnerské organizace projektu a kde budou probíhat projektové aktivity.

V druhé části jsou uvedeny přehledy trendů na trhu práce ve všech zahrnutých zemích, to s cílem získat přehled o tom, jaké dovednosti jsou v pracích v současné době nejžádanější, a následně přizpůsobit vzdělávání mladých lidí tak, aby se lépe uplatnili na trhu práce.

Nakonec lze nalézt rozhovor používaný mezi cílovou skupinou a manuál pro jeho použití. Má sloužit učitelům odpovědným za distribuci rozhovoru mezi děti.

Obsah tohoto dokumentu je prvním krokem projektu PONTAL k vytvoření metodiky, jak správně identifikovat žáky ohrožené rizikem předčasného odchodu ze školy, což často vede k nezaměstnanosti či k tomu, že se z nich v budoucnu stanou NEET. Dále chce projekt PONTAL propojit smysl prevence NEET společně s podporou ke zvýšení zájmu žáků o technické, vědecké a matematické obory s vyšší úrovní inovativnosti mezi studenty posledních ročníků základních škol.

KAPITOLA 1:

Přehled hlavních rizikových faktorů pro získání NEET na evropské úrovni

Úvod

Koncept NEET byl zaveden pro a je stále užitečnější při odhalování zranitelných skupin mladých lidí po celé Evropě a přijímání opatření k prevenci a / nebo řešení jejich problémů při hledání zaměstnání v práci nebo ve školení.

NEET („ne ve vzdělávání, zaměstnání nebo odborné přípravě“) - mladí lidé ve věku od 15 do 29 let, kteří jsou odloučeni od práce i vzdělávání, sdílejí společný status nehromadění lidského kapitálu prostřednictvím formálních kanálů, a proto jsou vystaveni většímu riziku budoucí nezaměstnanosti a sociálního vyloučení (Eurofound, 2016).

Poté, co se NEET po finanční krizi v letech 2008–2013 ukázaly jako jedna z nejzranitelnějších skupin, je jedním z hlavních cílů agendy Evropské unie snížení míry nezaměstnanosti a nezapojování mladých lidí. Zatímco se situace nyní zlepšuje a současný průměrný podíl NEETů na evropské populaci ve věku 15-29 let dosáhl nejnižšího bodu za deset let, což v roce 2019 činilo 10 % (ve srovnání s 13 % v roce 2013) (Eurofound, 2016), počet je stále dramatický na ekonomické, společenské a individuální úrovni.

Pro srovnání, v roce 2012 činila úroveň populace NEET v Číně pouze 8 % (Yang, 2020). Na druhé straně se procento NEET v USA v roce 2013 rovnalo více než 18 % (Světová banka, 2020).

Spadnutí do kategorie NEET je pro mladé lidi velmi nevýhodné, protože i když jsou v produktivním věku, nehromadí žádný lidský kapitál prostřednictvím trhu práce ani vzdělávání, čímž plýtvají potenciálem pro jejich vlastní rozvoj a přínos pro ekonomiku.

Charakteristika NEET

V roce 2016 Eurofound (2016) v rámci svého výzkumu v celé EU rozdělil NEET do 7 podskupin, aby tvůrci politik tento fenomén lépe pochopili a reagovali na něj navržením odpovídajících řešení. Tato kategorizace je také užitečná při určování charakteristik lidí náchylných stát se NEET.

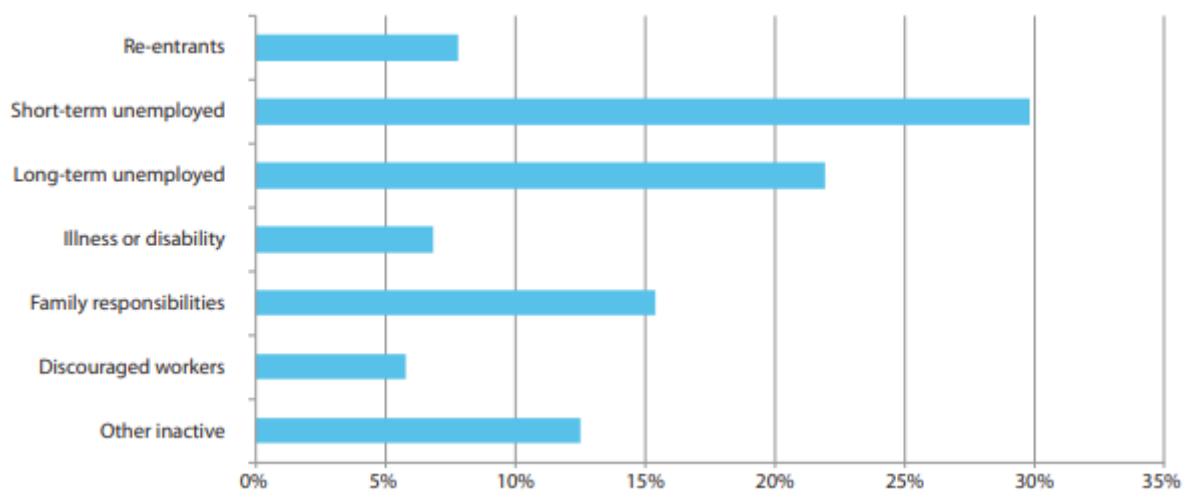

Obrázek 1: Disagregace populace NEET. (Eurofound, 2016).

Výzkum zjistil, že v průměru v EU28 přibližně 60 % NEET (přibližně 4,7 milionu mladých lidí ve věku 15–24 let) patří do skupiny NEET kvůli faktorům ovlivňovaným trhem práce (dostupní a hledající zaměstnání, ale zůstávající krátkodobě nebo dlouhodobě nezaměstnaní). Zbývajících 40 % je NEET z více důvodů souvisejících se sociální politikou, jako jsou nemoci nebo zdravotní postižení (6,8%), rodinné povinnosti (15,4%), uvolnění a odrazení (5,8%) a další

faktory (12,5%), jako jsou výjimečné zranitelnosti nebo naopak výjimečná privilegia nebo volba

následovat alternativní, nezávislé životní cesty, jako je umělecká kariéra.

Obrázek 2: Disagregace populace NEET ve věku 15–24 let. (Eurofound, 2016).

Tato čísla jsou průměrnými výsledky populace EU a mezi jednotlivými členskými zeměmi existují značné rozdíly. Například v Bulharsku, Chorvatsku a Řecku je mnohem více dlouhodobě nezaměstnaných a odrazovaných pracovníků, než je průměr v evropském měřítku, zatímco hlavním důvodem NEET v Rakousku, České republice a Estonsku je nedostupnost z důvodu nemoci, zdravotního postižení nebo rodinných povinností. Pro tuto část výzkumu však bude použita zjednodušená průměrná evropská statistika, aby bylo možné pochopit hlavní příčiny vzniku NEET v celé oblasti.

Na základě výše uvedených zdrojů a různých studií lze specifikovat hlavní rizika, že se stanete NEET:

Vzdělání a dovednosti

Při srovnání tří úrovní vzdělání (preprimární, vyšší sekundární, terciární) na úrovni členských států byla míra NEET vždy nejvyšší u mladých lidí s nízkou úrovní vzdělání (Eurostat, 2020). Podle výzkumu nadace Eurofound (2016) se ukázalo, že vzdělání je nejlepší ochranou před tím, že se člověk stane NEET, protože bylo zjištěno, že mladí lidé s nižší úrovní vzdělání jsou třikrát více ohroženi tím, že se stanou NEET ve srovnání s těmi, kteří mají terciární vzdělání. Analýzy prokázaly, že osoby s nižší úrovní dosaženého vzdělání jsou více ohroženy příslušností ke zranitelné skupině. Výzkum Eurofound z roku 2016 rovněž ukazuje, že z dlouhodobě nezaměstnaných ve věku 15–24 let má 32 % z nich vzdělání, které není vyšší než nižší sekundární, 27 % dokončilo vyšší sekundární / postsekundární úroveň a pouze 15 % dosáhlo terciárního vzdělání. To znamená, že čím vyšší vzdělání bylo dosaženo, tím menší je pravděpodobnost dlouhodobé nezaměstnanosti (Eurofound, 2016).

Současně je mezi mladými lidmi s nižším vzděláním větší podíl NEET z důvodu jejich nemocí nebo zdravotního postižení.

Kromě toho jsou základní dovednosti také důležitým determinantem statusu NEET. Bylo zjištěno, že existuje silná vazba mezi docházkou do předškolního vzdělávání a lepšími schopnostmi čtení, psaní a matematiky v pozdějším životě. Špatná gramotnost a schopnost počítat mohou způsobit odchod ze školy nebo ztížení hledání zaměstnání. V rámci OECD jsou mladí lidé s nízkou a střední úrovní gramotnosti a početní gramotnosti čtyřikrát náchylnější k tomu, aby se stali NEET, než jejich vysoce kvalifikovaní kolegové (OECD, 2016).

Nemoc nebo postižení

Skupina mladých lidí, kteří nehledají nebo nemohou pracovat nebo trénovat kvůli své nemoci nebo postižení, tvoří 6,8% populace NEET v EU (think tank Evropského parlamentu, 2017).

Nemoc nebo zdravotní postižení na úrovni jednotlivce je silným prediktorem stavu NEET, zejména u mužů. Fyzické nebo psychologické problémy často představují vážné překážky při hledání zaměstnání a získávání pracovních zkušeností. Podle zprávy OECD je u mladých lidí NEET v průměru více než pětikrát větší pravděpodobnost, že si budou stěžovat na špatné zdraví než jejich vrstevníci, kteří nejsou členy NEET. Pokud jde o psychologické zdraví, duševně nemocní mladí lidé jsou náchylnější k předčasnému ukončení školní docházky, což může vést k tomu, že se stanou NEET (OECD, 2016).

Rodinné povinnosti

Tuto skupinu tvoří mladí lidé, kteří se nemohou věnovat práci nebo vzdělání, protože se starají o děti nebo o nezpůsobilé dospělé ve svých rodinách nebo mají jiné rodinné povinnosti. Někteří z nich se nemohou účastnit trhu práce, protože si nemohou dovolit platit někomu jinému za péči o člena rodiny, zatímco jiní se dobrovolně vzdávají práce nebo školení, aby se mohli starat o své rodiny. Podle průzkumu (Eurofound, 2016) jsou mladé ženy zvláště postiženy rodinnými povinnostmi (88 % z této skupiny jsou ženy), což znamená, že se s větší pravděpodobností stanou NEET – čtvrtina všech mladých žen je mimo zaměstnání, vzdělávání a školení z důvodu rodinných povinností.

Odrazení, nezapojení / vyloučení pocházející z osobního prostředí

Podle neziskové organizace Learning and Skills Network (2010) mladí lidé, kterým hrozí vyloučení a předčasné ukončení školní docházky, se často začínají odpojovat od systému dlouho předtím, než dosáhnou 16 let. Bylo zjištěno, že mladí lidé, kteří měli negativní zkušenosti a pocity ze školy na základních a středních školách se s větší pravděpodobností později staly NEET. Již primární děti se začínají odpoutávat od učení, například tvrdí, že se nudily a narušovaly své spolužáky. To naznačuje, že se v průběhu času mohly nahromadit hlubší problémy a že děti, které se zdráhají vzdělávat, jsou v budoucnu náchylnější zdržet se práce.

Mezi osobní faktory, které mohou způsobit odchod ze vzdělávání, patří špatné bydlení, zdraví, závislost na drogách a alkoholu, speciální vzdělávací potřeby, šikana, domácí násilí a tlak vrstevníků. Nízké sebevědomí a špatné předchozí výsledky ve škole jsou často vyvolány nepříznivými zkušenostmi z dětství nebo traumatizujícími událostmi, včetně zneužívání, zanedbávání, duševních chorob rodičů, užívání návykových látek, rozvodu, uvěznění a domácího násilí (Sexton, 2020).

Nedostatečné vedení, motivace, podpora a rady rodičů, stejně jako vznikající krize mladé dospělosti, mohou také ovlivnit uvolnění mladých lidí ve vzdělávání a pozdější práci (Gracey, Kelly, Learning and Skills Network (Velká Británie), & Center for Innovation) v učení, 2010).

Etnická menšina a migrační původ

Ačkoli je obtížné zachytit podíl přistěhovalců a etnických menšin v NEET z důvodu omezení údajů, bylo zjištěno, že přibližně 11 % NEET v EU se v průměru narodilo v jiných zemích než v zemi jejich pobytu, polovina z nich zevnitř a polovina mimo EU. Bylo zjištěno, že u mladých lidí s migračním původem je o 70% větší pravděpodobnost, že skončí NEET než u mladých lidí, kteří původně pocházeli ze země svého bydliště.

Podle výzkumu (Eurofound, 2016) jsou mladí lidé pocházející z etnických nebo národnostních menšin vystaveni vyššímu riziku příslušnosti ke zranitelným skupinám NEET, protože mají v průměru nižší úroveň vzdělání než státní příslušníci a více z nich je nuceno zdržet se práce nebo vzdělávání z důvodu rodinných povinností (20 % ve srovnání s 13 % státních příslušníků). Na druhou stranu existují méně odrazených NEET mezi cizími státními příslušníky než mezi státními příslušníky.

Pohlaví

Výzkum nadace Eurofound (2016) ukázal, že podíl NEET se zvyšuje s věkem a že ženy se NEET pravděpodobněji stanou, zejména kvůli rodinným povinnostem (Eurofound, 2016).

Vliv negativního prostředí

Jelikož si děti berou příklad ze svého nejbližšího sociálního prostředí, kterým je jejich rodina, často následují cesty svých rodičů a dalších starších členů rodiny. Je vysoce pravděpodobné, že mladí lidé uvidí a naplánují svůj život na základě pozorování cest, které vidí v jejich prostředí. Může to být důsledkem nedostatečné znalosti příležitostí k jejich potenciálu, pocitu nedostupnosti a exkluzivity odlišného životního stylu nebo strachu dělat něco jiného než jejich rodinní příslušníci.

Podpora a znalosti rodičů jsou důležitým zdrojem pomoci mladým lidem při nástupu do zaměstnání, vzdělávání nebo odborné přípravy a snižují pravděpodobnost, že se stanou NEET. Podpora rodičů dává dětem podmínky pro neformální poradenské sítě, pracovní zkušenosti a vystavení příležitostem (Gracey et al., 2010).

Osobní vlastnosti

Studie ukázaly, že nekognitivní dovednosti mohou být spojeny s dosaženým vzděláním a jeho výsledky, jako je předčasné ukončení školní docházky, a mohou předpovídat celkové výsledky ve vzdělávání, po nichž bude následovat profesionální kariéra (Heckman, Stixrud, & Urzua, 2006). Nekognitivní dovednosti, jako je svědomitost, otevřenost novým zkušenostem a emoční stabilita, mohou být při dokončování vzdělávání a hledání zaměstnání stejně důležité jako IQ (OECD, 2016).

Sledování budoucích NEETů

Pomocí výše uvedených údajů jako indikátoru lze identifikovat společné charakteristiky mladých lidí s rizikem, že se stanou NEET.

1. Nízká úroveň vzdělání
2. Slabá gramotnost a schopnost počítat, špatný výkon ve škole
3. Nedostatek motivace a zájmu o školu
4. Fyzické / duševní onemocnění nebo zdravotní postižení
5. Obtížná rodinná situace a / nebo členové rodiny vyžadující pomoc (zejména v případě dívek)
6. Nevhodné chování, jako je šikana ostatních studentů, násilí
7. Špatné životní podmínky
8. Vystavení alkoholu / drogám v blízkém prostředí
9. Rozvedení rodiče, domácí násilí nebo traumatické zážitky z minulosti
10. Pocházející z etnických menšin nebo přistěhovaleckého původu
11. Rodiče nebo jiní členové rodiny, kteří jsou nezaměstnaní nebo nevzdělaní
12. Emoční nestabilita, neochota k novým zkušenostem, nedostatek svědomitosti

Situace s NEET v konkrétních Evropských zemích

Estonsko

Podíl NEET v Estonsku činil v roce 2018 mezi mladistvou populací 9.85%. Jeho nejvyšší hodnota za posledních 15 let byla 15.14% v roce 2004, zatímco nejnižší byla 8.91% v roce 2006.

I přesto, že se podíl mladistvých NEET v posledních letech snížil, tak se i přesto stále jedná o zásadní problém, který potřebuje pozornost a nízké vzdělání je klíčovým faktorem k určení skupiny, jež je tímto ohrožena. Na základě dat z roku 2012, 10.5% všech mladistvých Estoňanů (ve věku 18-24) dosáhlo pouze nejnižšího vzdělání (základní nebo nižší) a nepokračovalo ve svém studiu. Úroveň vzdělání je jedním ze základních faktorů zvyšujících riziko nezaměstnanosti. Poměr nezaměstnanosti mladistvých pouze se základním vzděláním či nižším byl třikrát vyšší v roce 2012 než mladistvých s nejvyšším stupněm vzdělání (32.6% a 10.4%). Důležitým bodem k zájmu je také malá pracovní zkušenost mladistvých. V roce 2012, skoro polovina (49%) nezaměstnaných mladistvých neměla žádné předešlé pracovní zkušenosti.

Litva

Prvního října 2020 bylo ve službách v oblasti zaměstnanosti registrováno 59.900 mladých lidí ve věku do 29 let. V porovnání s prvním zářím se poměr nezaměstnaných mladých lidí zvýšil o 2.2% a v porovnání s prvním říjnem minulého roku se jednalo o 8.0%. 47.000 z 87.500 mladých lidí, kteří si v prvních třech čtvrtinách tohoto roku zažádali nemělo profesní zkušenosti.

Počet mladých lidí bez profese se v průběhu roku zvýšil o 79,3 %. Podle litevského statistického úřadu* se míra nezaměstnanosti mladých lidí od roku 2014 neustále snižuje, mladí lidé však stále čelí problémům na trhu práce a nejsou schopni rovnocenně konkurovat profesionálům. Nejnovější výsledky Programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) z roku 2018 ukazují, že ve všech testovaných předmětech je průměrný výkon Litvy pod průměrem EU.

Po oznámení karantény se počet mladých lidí, kteří se zaregistrovali ve službách v zaměstnanosti zvýšil více než v jiných věkových skupinách a podíl nezaměstnaných se zvýšil nejvíce ve věkové skupině 25-29.

Maďarsko

Podle statistických údajů EUROSTATU činil podíl NEET v Maďarsku v roce 2001 14,6 %. Do roku 2007 pak tento podíl pomalu, ale vytrvale klesal na 11,3 %. Poté došlo k novému nárůstu a do roku 2012 dosáhla míra 14,7 %, to znamená, že celkový počet byl o 0,1 % bodu vyšší než v údajích za výchozí rok. V následujícím roce 2013 však údaje EUROSTATU vykázaly další výrazný nárůst, přičemž míra NEET ve věkové skupině 15-24 let vyskočila na 15,4 %. Tato míra byla o 2,4 % vyšší než průměr Evropské unie.

V Maďarsku existuje řada programů a iniciativ, které se tímto problémem zabývají. Maďarská vláda ve svém národním reformním programu z roku 2013 přijala určité závazky, jejichž cílem je zvýšit míru zaměstnanosti v zemi až na 85 % a snížit míru předčasného ukončení vzdělávání a odborné přípravy o 10 %. V roce 2015 byl zaveden systém záruk pro mladé lidi, který podporuje mladé lidi, kteří jsou NEET v různých maďarských regionech.

Česká republika

Problematika nezaměstnaných NEET není v České republice tak urgentní jako tomu je v jiných státech EU. Avšak otázka NEET populace se řadí mezi další témata politiky zaměstnanosti (jako například nezaměstnanost lidí po 50, svobodných matek s malým dítětem či rozdíly v poptávce a nabídce na trhu práce).

V roce 2016 dosáhla specifická míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 až 24 let v České republice 10,8 %. Oproti roku 2010 se snížila o 6,6 %. V prvním čtvrtletí 2018 patřila Česká republika s hodnotou 5,7 % k nejnižším mírám NEET v Evropě (podle Eurostatu). Nižší hodnoty byly zaznamenány už jen v Nizozemsku (4,1 %).

Zvláštní kategorii NEET představují mladí lidé pocházející ze sociálně vyloučených romských lokalit. Míra nezaměstnanosti v těchto lokalitách vzrostla až na 90 % a mladí lidé představují kontinuálně několikátou generaci nezaměstnaných. Největší problém mezi mladými lidmi lze spatřovat konkrétně u absolventů s kvalifikací, kteří nesplňují požadavky trhu práce.

Itálie

Pokud jde o rozměr tohoto jevu (ve vztahu k věkové skupině 15-29 let), údaje Eurostatu ukazují, že: Itálie měla před hospodářskou krizí vyšší úroveň než evropský průměr (18,8 % v roce 2007 oproti 13,2 % v EU-28); jev se v naší zemi nejvíce zvýšil během recese (s vrcholem nad 26,2 % v roce 2014 oproti 15,4 % v EU-28); v letech po krizi je náš sestup pomalejší (databáze Eurostatu, aktualizováno 11. 12. 2019). Nejnovější údaj je z roku 2018, kdy naše země vykazuje hodnotu 23,4 % (v EU-28 je to 12,9 %). Výskyt je mezi členskými státy Evropské unie velmi různorodý.

Deset zemí má hodnoty nad evropským průměrem (16,5 %). Mezi nimi jasně vyčnívají Itálie a Řecko, přičemž Itálie je na tom nejhůře s 28,9 % (více než třiapůlnásobek švédské hodnoty). Variabilita v rámci italského území je velmi vysoká. Je však třeba poznamenat, že regiony severní Itálie se před hospodářskou recesí nacházely pod evropským průměrem, zatímco dnes jsou nad ním (výjimkou je pouze autonomní provincie Bolzano). Například v Lombardii vzrostl podíl obyvatelstva z 10,9 % v roce 2007 (rozmezí 15-29) na více než 18 % v letech vrcholící recese, poté klesl na 15,1 % v roce 2018 (neboli stále o 4 procentní body nad výchozí hodnotou). Na podobných hodnotách se nacházejí i další regiony na severu (zejména Emilia-Romagna a Benátsko), zatímco v různých regionech na jihu dosahuje údaj dvojnásobných hodnot oproti Lombardii (zejména Kampánie, Kalábrie a Sicílie přesahují 35 %). Na Sicílii se údaj za rok 2018 ve srovnání s předchozími dvěma lety dokonce zhoršil, zatímco v Kampánii zůstal téměř konstantní. Provincie s nejvyšší mírou NEET, přesahující 40 %, jsou Caltanissetta, Crotone a Palermo. Mezi ty, které se pohybují pod 12 %, patří Benátky, Treviso, Belluno, Modena a Lecco (údaje se vztahují k roku 2017).

Celkově lze říci, že druhé desetiletí tohoto století skončilo s velmi vysokou mírou NEET (zejména v jižní Itálii), která patří k nejhorším v Evropě. Při vstupu do třetího desetiletí padla bouře pandemie Covid-19, která může dále zhoršit stav mladých lidí, zejména v oblastech se slabší ekonomickou strukturou.

Turecko

Při zkoumání míry mladých lidí, kteří nenavštěvují školu, a míry nezaměstnanosti mezi zeměmi OECD bylo zjištěno, že Turecko zůstává nad zeměmi OECD. Zatímco průměr mladých lidí ve věku 15-19 let

členských zemí OECD je vyšší než v Turecku. Zatímco 6,4 % z nich buď nechodí do školy, nebo není zaměstnáno, na druhé straně bylo zjištěno, že tento poměr činí v Turecku 17 %.

Zatímco v zemích OECD je průměrný podíl mladých lidí (ve věku 15-19 let), kteří se ani nevzdělávají, ani nepracují, 6,4 %, Turecko tento podíl překračuje - 17 % těchto lidí je NEET. Ještě horší je situace u osob ve věku 20-24 let, z nichž je 33,3 % NEET, zatímco průměr OECD činí 14,9 %. Za zmínku stojí, že situace v Turecku v oblasti NEET se vyznačuje velkými rozdíly mezi pohlavími, což má za následek mnohem větší rozsah nezaměstnanosti u žen než u mužů. V evropském kontextu je důvodem, proč je míra nezaměstnanosti mladých lidí vyšší než míra nezaměstnanosti dospělých je ten, že mladí pracovníci nemají dostatek zkušeností. Nedostatek kvalifikace z praxe brání úspěšnému přechodu ze školy do zaměstnání. Kromě toho si mladí Turci vybírají svůj profesní zaměření spíše nevědomě a končí v zaměstnáních, která neodpovídají jejich přáním a kvalifikaci, což je také důsledkem vzdělání, které neodpovídá jejich schopnostem.

KAPITOLA 2:

ESTONSKO – Přehled ekonomických, sociálních a trendů na trhu práce

Základní informace z monitorovacího a prognostického systému OSKA (před COVID):

V prvním čtvrtletí roku 2020 tvořila pracovní síla (ve věku 15–74 let) 984 000 osob, z toho bylo zaměstnáno 670 300 osob a míra zaměstnanosti činila 68,1 %.

Potřeba více pracovní síly poroste v odvětvích s rostoucí mírou zaměstnanosti. Nejvyšší nárůst míry zaměstnanosti se předpokládá v programovacím sektoru, s předpokládaným nárůstem také v oblasti odborných, vědeckých a technických činností.

To se týká odborníků na přírodní vědy a strojírenství, řidičů motorových vozidel, kvalifikovaných zaměstnanců v kovo zpracujícím a strojírenském průmyslu, odborníků na zdravotní péči, vyšších odborníků v pedagogice a stavebních dělníků.

Rychlý růst způsobí větší potřebu zaměstnanců v odvětví informačních a komunikačních technologií. Dá se říci, že potřeba osobních pečovatелů a zaměstnanců v elektrotechnickém a elektronickém průmyslu je nadprůměrná. Zvýšená potřeba odborníků je téměř ve všech odvětvích.

V důsledku stárnutí populace se očekává nárůst podílu zdravotní péče a sociálních služeb.

Očekává se pokles počtu lidí zaměstnaných v zemědělství, výrobě oděvů, maloobchodu, ve veřejném sektoru, v souvislosti s poklesem počtu studentů i ve vzdělávání.

Je zřejmé, že hlavní trend na estonském trhu práce se zaměřuje na technická, technologická a vědecká odvětví.

Podle prognózy se zvýší počet pracovních míst pro odborníky provádějící složitější práce a sníží se počet rutinních úloh, které lze snadno nahradit technologií. Objeví se více zakázek vyžadujících technologii, analýzu dat a kreativitu.

Počet mladých lidí, kteří absolvují odborné vzdělávání a přípravu nebo vysokoškolskou instituci, není dostatečný k tomu, aby mohl v budoucnu obsadit pracovní místa.

Bude zapotřebí zejména více absolventů, kteří získali tituly v následujících sektorech:

- Systémová analýza
- Vývoj softwaru
- Inženýrství
- Ošetřovatelství
- Terapie mluvením

Na základě toho lze říci, že v současné době jsou nejvíce žádáni pracovníci s technickými a IT dovednostmi. Zatímco kompetence v technických oblastech, jako je strojírenství, byly na trhu vždy žádoucí, díky digitalizaci jsou IT dovednosti stále důležitější. Systémová analýza a vývoj softwaru jsou založeny na počítačové vědě, rychle rostoucí oblasti, která potřebuje kvalifikované pracovníky.

Kromě toho se předpokládá, že trh práce potřebuje **vyškolenější instalatéry, tesaře, mechatronické techniky, pracovníky na obsluhu strojů a pracovníky na zpracování překlížky, operátory kombajnu a správce.**

Na druhou stranu nemusí být dost práce pro lidi trénující, aby se stali **automechaniky, krejčími, účetními a jazykovými specialisty** (OSKA, 2019).

Pandemie koronaviru ovlivnila celé světové trhy práce, včetně estonského, více než poslední finanční krize v roce 2008. Krize výrazně zasáhla **odvětví cestovního ruchu, ubytování a stravování, volného času, zábavy, kultury a maloobchodu**. Značně zasaženy byly také **výrobní, osobní dopravní společnosti a cateringové společnosti**.

Po vyhlášení mimořádné situace 13. března došlo **k výraznému nárůstu počtu registrovaných jako nezaměstnaných** (z 38 000 lidí na něco málo přes 50 000 během 2 měsíců nouze) a zároveň pravděpodobnost, že si registrovaní nezaměstnaní najdou práci poklesl (5 % na 7,8 % během stejných 2 měsíců) (Bank of Estonia, 2020).

Podle zprávy OSKA o potřebě dovedností v oblasti IT na estonském trhu práce (OSKA, 2020) však pandemie COVID-19 ještě více posílily význam technologických dovedností, například při vývoji inovativních technologických řešení ve zdravotnictví pomocí systémů strojů a robotů. Bylo konstatováno, že je třeba zdokonalit kompetence pracovníků v oblasti IKT, aby se přizpůsobili obtížným dobám, a byla by dobrou investicí do budoucna, kde bude automatizace a digitalizace hrát stále větší roli.

Stejná zpráva OSKA popisuje potřebu dovedností v oblasti IKT prakticky ve všech nejdůležitějších hospodářských odvětvích a prokazuje jejich schopnost zvyšovat jejich efektivitu a ziskovost.

Litva

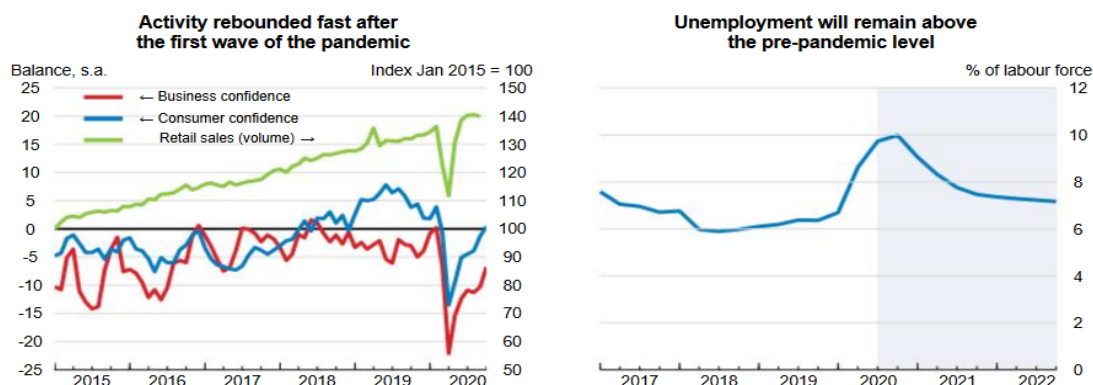
Po relativně mírném poklesu se předpokládá, že v letech 2021 a 2022 poroste HDP v průměru o přibližně 3 %, protože se bude posilovat důvěra a pomalu se budou zvyšovat investice v souvislosti se zavedením účinné vakcíny. Nezaměstnanost se v důsledku krize zvýšila a navzdory určitému postupnému poklesu zůstane nad úrovní před pandemií. Inflace se bude pohybovat směrem nahoru ruku v ruce s oživením hospodářské aktivity.

Komplexní balíček úředních a finančních opatření zabránil výraznějšímu poklesu HDP v roce 2020. Režim zkrácených pracovních úvazků a podpora nestandardních pracovníků spolu se zvýšením sociálních dávek zmírnily dopad krize na zaměstnanost a chudobu. Cílená podpora by měla vzhledem k nejistému výhledu pokračovat. Strukturální opatření, zejména účinné programy zvyšování kvalifikace a rekvalifikace, mají zásadní význam pro přerozdělení pracovníků a silnější dlouhodobý růst.

Opětovný výskyt epidemie zapříčinil potřebu nových restriktivních opatření

Litva se na jaře úspěšně vypořádala s vypuknutím pandemie a zaznamenala nízkou úmrtnost. Od začátku srpna však počet nakažených virem Covid-19 opět stoupá, což přimělo vládu k zavedení nových opatření k omezení šíření viru. Ta v počáteční fázi zahrnovala zpřísnění požadavků na pořádání hromadných akcí, povinnou registraci návštěvníků stravovacích a jiných zařízení, změny v zavírací době podniků a výluky na úrovni obcí. Počátkem listopadu vstoupila v platnost celostátní částečná výluka, která zahrnovala omezení provozu některých podniků, například restaurací a tělocvičen, a zákaz shromažďování více než pěti osob na veřejných místech. Středoškolské vzdělávání probíhá dálkově nebo kombinací dálkové a školní výuky, zatímco odborné a terciární vzdělávání je poskytováno pouze dálkově.

Lithuania

Source: OECD Economic Outlook 108 database; and OECD Main Economic Indicators database.

Ekonomika směřuje k obnově

Po poměrně mírném poklesu v roce 2020 se předpokládá růst o 2,7 % v roce 2021 a o 3,1 % v roce 2022. Oživení podpoří silnější důvěra a politická opatření. Investice se budou postupně zvyšovat, k čemuž přispěje rychlejší realizace projektů financovaných EU a zintenzivnění víceletého programu veřejných investic, který pokrývá širokou škálu oblastí. Nezaměstnanost se sice sníží z svého vrcholu z doby krize, ale zůstane nad úrovní před pandemií. Dlouhodobé dopady pandemie na domácí poptávku a slabší než očekávaný růst obchodních partnerů Litvy by mohly zpomalit oživení. Na druhou stranu by rychlejší než původně očekávané využití prostředků EU na oživení mohlo podpořit silnější růst produkce.

Lithuania: Demand, output and prices

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Current prices EUR billion	Percentage changes, volume (2015 prices)				
Lithuania						
GDP at market prices	42.3	3.9	4.3	-2.0	2.7	3.1
Private consumption	26.3	3.7	3.4	-3.2	2.8	3.0
Government consumption	6.9	0.2	0.1	5.9	4.7	1.1
Gross fixed capital formation	8.5	10.0	6.2	-6.6	3.8	4.3
Final domestic demand	41.7	4.4	3.4	-2.4	3.4	2.9
Stockbuilding ¹	-0.4	-1.1	-1.5	-0.9	0.2	0.0
Total domestic demand	41.3	3.3	2.0	-3.4	3.8	3.0
Exports of goods and services	31.1	6.8	9.5	-4.7	3.7	4.9
Imports of goods and services	30.1	6.0	6.3	-6.9	5.5	5.0
Net exports ¹	1.0	0.7	2.5	1.4	-0.9	0.3
Memorandum items						
GDP deflator	—	3.5	2.8	1.1	1.5	1.8
Harmonised index of consumer prices	—	2.5	2.2	1.2	1.5	1.8
Harmonised index of core inflation ²	—	1.9	2.3	2.7	1.6	1.8
Unemployment rate (% of labour force)	—	6.1	6.3	8.8	8.1	7.3
Household saving ratio, net (% of disposable income)	—	-3.6	0.6	6.9	5.6	4.3
General government financial balance (% of GDP)	—	0.6	0.3	-8.9	-5.4	-3.9
General government gross debt (% of GDP)	—	40.7	44.5	53.6	58.1	60.7
General government debt, Maastricht definition (% of GDP)	—	33.7	35.9	45.0	49.5	52.1
Current account balance (% of GDP)	—	0.2	3.5	5.2	3.9	4.2

1. Contributions to changes in real GDP, actual amount in the first column.

2. Harmonised Index of consumer prices excluding food, energy, alcohol and tobacco.

Source: OECD Economic Outlook 108 database.

Pracovní trh

V roce 2020 bude trh práce negativně ovlivněn útlumem ekonomické aktivity v důsledku šíření viru COVID-19 a opatřeními zavedenými za účelem omezení viru - karanténou vyhlášenou v polovině března a omezením nákupních aktivit i poskytování služeb spotřebitelům. Tento dopad budou tlumit opatření na podporu ekonomiky, která předpokládá vláda a jejichž součástí bude zachování pracovních míst a příjmů. Předpokládá se, že v roce 2020 klesne počet zaměstnaných obyvatel o 2 %, přičemž zaměstnanost obyvatelstva bude nejvíce postižena v sektoru služeb v zemi. Míra nezaměstnanosti v zemi dočasně poroste a v roce 2020 bude činit 8,1 %. Očekává se, že po oživení hospodářské aktivity v roce 2021 se počet zaměstnaných obyvatel zvýší o 0,6 %, míra nezaměstnanosti se sníží na 7,3 %. V následujících letech střednědobého výhledu bude míra nezaměstnanosti mírně klesat a na konci období bude představovat 6,6 %. Na konci střednědobého období bude nabídka pracovních sil omezena prohlubujícím se problémem stárnutí společnosti, proto neočekáváme růst zaměstnanosti.

Ekonomický šok způsobený virem COVID-19 v roce 2020 koriguje nedávné trendy vývoje mezd. V roce 2020 budou mzdy nejrychleji růst ve veřejném sektoru, zatímco v soukromém sektoru se po zvýšení míry nezaměstnanosti růst mezd výrazně zpomalí. Trend poklesu příjmů z práce v roce 2020 bude tlumen opatřeními na podporu ekonomiky, která plánuje vláda - předpokládáme, že v letošním roce by mzdy mohly růst o 5,6 %, nicméně trendy poklesu růstu mezd budou přetrvávat i v roce 2021 - mzdy v zemi porostou pomalejším tempem než v roce 2020-3,9 %. Souběžně s klesající mírou nezaměstnanosti se v dalších letech střednědobého horizontu tempo růstu mezd v zemi postupně zrychlí, bude však nižší než v posledních letech a zůstane blízko 5 %.

Table 1. Key indicators of the economic development scenario

Title of the indicator	2019	2020P	2021P	2022P	2023P
GDP (at current prices), MEUR	48 339	48 919↓	51 101↓	53 239↓	55 477
GDP (at constant prices), rate of change, %	3.9	-1.3↓	2.2↓	2.2↓	2.2
Harmonised index of consumer prices (average annual)	2.2	1.8↓	2.0↓	2.0	2.0
Investment (at constant prices), rate of change, %	7.4	1.0↓	3.7↓	3.7↓	3.7
Export (at constant prices), rate of change, %	9.3	-2.4↓	3.4	3.1↓	3.1
Unemployment rate (based on definition of the Labour Force Survey), %	6.3	8.1↑	7.3↑	6.8↑	6.6
Average monthly gross wage, rate of change, %	8.8	5.6↓	3.9↓	4.5↓	5.0
Number of employed persons, rate of change, %	0.3	-2.0↓	0.6↑	0.0↑	-0.3

Sources: Ministry of Finance, Statistics Lithuania

Note: arrows indicate the direction of revision, as compared with the scenario of September 2019.

Střednědobé období nebude pro podniky snadné - čekají je výzvy spojené s ekonomickým šokem způsobeným virem COVID-19, stárnutím populace a výkyvy globální poptávky, stejně jako potřeba udržet mezinárodní konkurenceschopnost. Je nepravděpodobné, že by při vyčerpání zdrojů pracovní síly zůstaly konkurenceschopné obchodní modely založené na levné pracovní síle. Litevští vývozcí se budou muset přizpůsobit rychle se měnícím ekonomickým podmínkám, reflektovat měnové riziko,

přijímat rozhodnutí snižující výrobní náklady a zvyšující provozní efektivitu i produktivitu práce, diverzifikovat vývozní trhy. Vnější prostředí zůstane ve střednědobém horizontu nestabilní a vyhlídka globálního hospodářského růstu křehké. Vzhledem k tomu, že v současné době není celosvětové šíření viru COVID-19 zvládnuto, existuje riziko, že vnější prostředí může být horší, než se předpokládá v základním scénáři. Proto existuje riziko, že v roce 2020 může litevské HDP klesnout více-2,8 %

Maďarsko

Analýza trhu práce vychází z údajů maďarského ústředního statistického úřadu (KSH) za první čtvrtletí roku 2020.

Střední Maďarsko je hospodářsky nejvýznamnějším a také nejrozvinutějším regionem Maďarska. Zahrnuje hlavní město Budapešť a Peštskou župu.

Budapešť

Podle nejnovějších údajů z průzkumu pracovních sil bylo v prvním čtvrtletí roku 2020 v Budapešti 872 200 ekonomicky aktivních obyvatel ve věku 15-74 let a 440 800 neaktivních obyvatel. Míra ekonomické aktivity se oproti stejnému období předchozího roku zvýšila o 0,6 procentního bodu na 66,4 %.

V prvním čtvrtletí roku 2020 bylo v hlavním městě zaměstnáno 849 700 osob, což je o 7 600 více než v prvním čtvrtletí roku 2019. V případě Budapešti se tento ukazatel výrazně zlepšil a prakticky dosáhl úrovně blízké se plné zaměstnanosti. Oproti poklesu o 31 300 osob v celostátním měřítku se v Budapešti počet zaměstnaných zvýšil o 0,9 procentního bodu. Míra nezaměstnanosti činila 2,6 %, což odpovídá míře zaznamenané ve stejném období předchozího roku.

V hlavním městě jsou údaje o míře nezaměstnanosti, ekonomické aktivitě a zaměstnanosti výrazně příznivější než celostátní průměr, neboť míra nezaměstnanosti byla o 1,2 procentního bodu nižší a míra ekonomické aktivity a zaměstnanosti o 3,8 procentního bodu, resp. 4,5 procentního bodu vyšší. Údaje naznačily zhoršení ve druhém čtvrtletí v důsledku ekonomických dopadů pandemie COVID, přesné údaje však KSH zatím nezveřejnilo.

Negativní dopad pandemie koronaviru na trh práce se projevuje v údajích Národního úřadu práce týkajících se první poloviny roku 2020. V porovnání se stejným obdobím předchozích let je takovýto meziměsíční nárůst počtu nezaměstnaných osob bezprecedentní, neboť trh práce se obvykle vyznačoval stagnací. V Budapešti činil v červnu 2019 počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na odděleních zaměstnanosti okresních úřadů 13 806, o rok později, k poslednímu červnovému dni, to bylo 29 528, což představuje meziroční nárůst o 46,7 %.

V červnu 2020 bylo 42,8 % registrovaných uchazečů o zaměstnání mužů a 57,2 % žen.

Počet evidovaných prvo-uchazečů o zaměstnání se zvýšil na 680 (z 391 ve stejném období roku 2019). V roce 2019 tvořili 2,3 % všech registrovaných uchazečů o zaměstnání, zatímco ve stejném období roku 2020 představovali 2,8 %.

Pest County

Podle nejnovějších údajů z výběrového šetření pracovních sil KSH bylo v prvním čtvrtletí roku 2020 v Peštské župě ekonomicky aktivních 636 000 osob ve věku 15-74 let, což představuje nárůst o více než 1 000 osob oproti předchozímu roku. Míra ekonomické aktivity se v průběhu roku snížila o 0,3

procentního bodu na 64,7 %, což je jedna z nejvyšších měr ekonomické aktivity v Maďarsku. Zaměstnáno bylo 619 800 osob a 16 200 osob bylo nezaměstnaných.

Míra nezaměstnanosti činila 2,5 % (v tomto ohledu je na tom nejhůře okres Baranya, kde je míra nezaměstnanosti více než třikrát vyšší než v okrese Pest). Ekonomicky neaktivních obyvatel ve věku 15-74 let bylo 346 400, což představuje pokles o více než 12 000 oproti předchozímu roku.

Údaje Národního úřadu práce naznačují pokles nezaměstnanosti ve druhé polovině roku 2019 a následný výrazný nárůst v první polovině roku 2020. Průměrný čtvrtletní počet registrovaných uchazečů o zaměstnání v okrese v uplynulém půlroce v důsledku panující mimořádné situace výrazně vzrostl (18 300; 18 100; 18 900; 28 200 osob).

Průměrný čtvrtletní počet registrovaných uchazečů o zaměstnání v Peštské župě se v uplynulém roce zvýšil (859; 857; 880; 1 064 osob). Ve druhém čtvrtletí tvořili prvo-uchazeči o zaměstnání 3,7 % všech registrovaných uchazečů o zaměstnání. Tento údaj představuje pokles o 1,0 procentního bodu ve srovnání s obdobím před šesti měsíci.

Průměrný čtvrtletní počet uchazečů o zaměstnání mladších 25 let se neustále zvyšoval (1 531; 1 557; 1 644; 2 707), podobně jako poměr uchazečů o zaměstnání mladších 25 let ke všem uchazečům o zaměstnání.

V členění uchazečů o zaměstnání podle stupně vzdělání je nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání se středoškolským a - v podrobnějším členění - pouze základním vzděláním, i když je pozitivní, že nejrychleji klesá podíl uchazečů o zaměstnání pouze se základním vzděláním.

Kde jsou volná pracovní místa?

Budapešť

V červnu 2020 bylo v evidenci oddělení zaměstnanosti okresních úřadů budapeštského úřadu vlády 7 984 volných pracovních míst. Nejvíce volných pracovních míst bylo nabízeno v odvětví průmyslu, služeb, pohostinství a obchodu, ale značnou poptávku po pracovních hlásili také zaměstnavatelé ve stavebnictví a zemědělství.

Nejvyšší počet volných pracovních míst v Budapešti v červnu 2020 (v sestupném pořadí podle počtu volných pracovních míst):

- základní průmyslová povolání
- montážní dělník mechanických strojů
- obsluha strojů na výrobu obuvi a obsluha výrobních linek
- prodavači
- ruční balič
- manipulační pracovník v nákladní dopravě.

Peštská župa

V uplynulém roce bylo zaměstnavateli v okrese Pest inzerováno přibližně 16 300 nových volných pracovních míst. Poptávka po dotovaných pracovních místech klesla v uplynulém roce z 35,4 % v roce 2019 na 30,3 %. Většina volných nedotovaných pracovních míst byla zaměřena na uklízeče a pomocné pracovníky v kancelářích, hotelech a dalších zařízeních, pomocné pracovníky v kuchyni, montážní dělníky mechanických strojů, přepravce zboží, řidiče nákladních automobilů, montéry výrobků, prodavače, asistenty fyzioterapeuta, maséry/masérky, ruční baliče, zakladače regálů, administrativní

pracovníky v kancelářích, řezníky, švadleny, řidiče vysokozdvížných vozíků, chovatele, kuchaře, pekaře, zámečníky, svářeče a zedníky.

Kde jsou volní pracovníci?

Budapešť

V červnu 2020 hledali registrovaní uchazeči o zaměstnání především práci prodavačů, ale poptávány byly také pozice všeobecných administrativních pracovníků, uklízečů a pomocných pracovníků v kancelářích, hotelech a dalších zařízeních, pomocných pracovníků v kuchyni, kuchařů, číšníků a barmanů. Jak ukazují výše uvedené údaje, evidovaná poptávka po pracovní síle a pracovní místa hledaná evidovanými uchazeči o zaměstnání se překrývají, jinými slovy, tato pracovní místa by se teoreticky neměla jevit jako nedostatková. Příslušná kvalifikace a "označení" pracovního místa za hledané však samy o sobě nestačí k obsazení konkrétního volného pracovního místa, které může vyžadovat i jiné dovednosti a kompetence. Potřeby a očekávání zaměstnavatelů a zaměstnanců se v tomto ohledu mohou rozcházet.

Peštská župa

V Peštské Župě činil v uplynulém roce průměrný měsíční počet nově registrovaných uchazečů o zaměstnání 3 622 osob.

Pracovní místa, o která je mezi registrovanými uchazeči o zaměstnání největší zájem, a příslušný procentuální nárůst nebo pokles:

● prodavači	● ↑ 8.22 %
● všeobecní administrativní pracovníci v kancelářích	● ↑ 6.46 %
● uklízeči a pomocníci v kancelářích, hotelech a jiných zařízeních	● ↓ 3.88 %
● řidiči nákladních automobilů, řidiči kamionů	● ↑ 2.73 %
● základní práce v průmyslu	● ↑ 2.42 %
● ostatní uklízeči a pomocníci	● ↓ 2.24 %
● pomocníci v kuchyni	● ↑ 2.11 %
● kuchaři	● 1.93 %
● manipulační pracovníci v nákladní dopravě	● ↑ 1.78 %
● číšníci	● 1.70 %
● ochranka, bodyguardi	● 1.55 %
● řidiči vysokozdvížných vozíků	● ↑ 1.41 %
● ruční baliči	● ↓ 1.34 %
● montážní dělníci mechanických strojů	● ↓ 1.33 %
● vrátní, údržbáři, základní ostraha	● ↓ 1.14 %

V červnu 2020 v Peštské župě počet uchazečů o zaměstnání převyšoval počet volných pracovních míst v těchto profesích: montéři výrobků, základní stavební dělníci, řezníci, mechanici a opraváři mechanických zařízení (technici), kominíci, čističi stavebních konstrukcí, skláři, strojírenští technici,

obsluha strojů na zpracování cementu, kamene a jiných nerostů, zubní lékaři, zubní lékaři specialisté, čalouníci.

Česká republika

Současný trend pracovního trhu v ČR

Dlouhodobě je český pracovní trh charakterizován velmi nízkou nezaměstnaností, která patří k nejnižším v Evropské Unii. V loňském roce byl počet volných míst v rekordní výši, kdy docházelo k přetahování firem o schopné pracovníky, jelikož neexistoval sektor, který by měl dostatek pracovníků. S rostoucími ambicemi Čechů se objevují pozice, o něž už nemají zájem a mnoho firem musí kvůli nedostatku zaměstnanců omezovat výrobní plány, odmítat objednávky či hledat nové místo, kam přesunout výrobu. Přibývá úzce specializovaných nebo méně kvalifikovaných pozic a podobný trend lze pozorovat i v okolních zemích, kdy vzniká čím dál větší zájem a soupeření o pracovníky z „třetích zemí“ - Ukrajiny, Srbska apod.¹ Největší poptávka byla v loňském roce po dělnických profesích (zejména lakýrníci, zámečníci, svářeči a obráběči), elektrikářích a skladnících. Mezi žádané patřili dále pracovníci z vývoje elektroniky, programování průmyslové automatizace a vývojáři v oblasti informačních technologií.

S pandemií koronaviru však přichází i změna pracovního trhu. Nezaměstnanost vzrostla ve třetím čtvrtletí roku 2020 na 2,9 %, což je nejvyšší hodnota za poslední tři roky. O práci přicházejí především lidé ve zpracovatelském průmyslu a ve službách, na které recese dopadla nejvíce, ale i v oborech jako je doprava, ubytování, stravování a kultura. Naopak nových zaměstnanců přibylo v oblasti veřejné správy, stavebnictví, IT a telekomunikace.² Další výraznou změnou je pokles počtu zaměstnanců zvažujících odchod z práce za cílem založení vlastního podnikání, vzhledem k vysokému riziku spojeným s nestabilitou současného trhu.³

Dle predikce se očekává, že se zaměstnanost sníží letos o 1,2 % a v roce 2021 dále o 0,7 % (proti růstu o 0,2 %). Dopady recese by se přitom na trhu práce měly vlivem vládních opatření projevit s větším zpožděním.⁴ Pozornost firem se bude ubírat k efektivnímu využití nových technologií, u nichž se s nimi spojené dovednosti dále zlepšují. Tlak na snížení nákladů vedl v první vlně k rychlým změnám ve firemních strukturách. V druhé vlně budou firmy aktualizovat své plány dlouhodobé udržitelnosti byznysu, což způsobí vznik nových příležitostí pro trh práce, a to především v digitálním podnikání: experti na online obchod, digitální marketing a sociální média, analytici, kteří umějí interpretovat data získaná z online kanálů. Budou požadovány zcela jiné kompetence – vztahový management bude

¹ <https://faei.cz/pracovni-trh-se-promenuje-rychleji-nez-ekonomika/>

² <https://faei.cz/nezamestnanost-dal-narusta/>

³ <https://faei.cz/nezamestnanost-dal-narusta/>

⁴ Makroekonomická predikce České republiky – Ministerstvo financí, září 2020

postupně nahrazován spoluprací v oblasti dat a informací.⁵ Velký zájem bude o pracovníky v oblasti IT, ale i o profese typu rozvážkových služeb, které v době pandemie jako jedny z mála rostly i o desítky procent.⁶ Perspektivu má také celá řada profesí v rámci zdravotnictví a farmaceutického průmyslu: vývojoví a výrobní specialisté ve farmaceutickém průmyslu a ve výrobě zdravotnických technologií – specialisté klinických studií, procesní inženýři, inženýři kvality, nákupčí. Časem zaniknou pozice účetní, jejichž práci zvládnou automatizované programy, poštovní doručovatelé, pokladní, bankovní úředníci, agenti v cestovní kanceláři nebo asistenti právníka.⁷

Požadavky zaměstnavatelů na mladé lidi vstupující na pracovní trh technických oborů

Dle analýzy pracovní inzerce provedené Národním ústavem pro vzdělání se ukazuje, že 80 % pracovních nabídek z 7968 pracovních inzerátů v tisku vyžaduje odborné vzdělání v příslušném oboru. Jako nejčastější požadovaný stupeň vzdělání je uváděno maturitní vzdělání, následované vzděláním vysokoškolským a středoškolským bez maturitní zkoušky, a naopak nejméně vyžadovaným bývá pouhé vyučení v oboru. Co se týče praxe, ta bývá vyžadována zhruba v 1/3 (tj. 2660) nabídek, z čehož lze vyvodit, že nezbytným požadavkem zaměstnavatelů není.⁸ I přestože jazykové dovednosti také nejsou důležitým požadavkem (pouze 1/4 zaměstnavatelů uvedla aktivní znalost cizího jazyka jako nutnost), tak nároky na jazykové znalosti pracovníků v technických oborech v poslední době velmi rychle vzrostly. Velký vliv na to má vstup zahraničních investorů do českých podniků a internacionalizace výrobních procesů, která vyžaduje nutnost komunikace se zahraničními partnery. Jazykové znalosti jsou významné ve dvou směrech – s ohledem na komunikaci se zákazníky a partnery, ale i s ohledem na profesní rozvoj a možnost vyhovět běžné pracovní náplni. Bez znalosti angličtiny není profesní rozvoj již prakticky možný, neboť velká část informačních zdrojů, zejména webových, je k dispozici pouze v angličtině.⁹

Co však vyžaduje až polovina zaměstnavatelů je běžná uživatelská znalost práce na počítači, ale pouze 3 % požadují větší odbornou znalost. Dále bývají v menší míře uváděné potřebné osobnostní vlastnosti technických pracovníků a těmi jsou zejména komunikační schopnosti, samostatnost, zodpovědnost a spolehlivost.¹⁰ Mezi další vítané měkké dovednosti patří inovativnost a prezentační a týmové dovednosti.¹¹

⁵ <https://epale.ec.europa.eu/cs/blog/jak-koronavirus-meni-trh-prace-dovednosti-pro-budoucnost>

⁶ <https://www.tydenikhrot.cz/clanek/koronavirus-meni-pracovni-trh-jistotu-maji-porad-ajtaci>

⁷ https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/trh-prace-koronavirus-pracovni-pozice.A201029_121152_ekonomika_kou

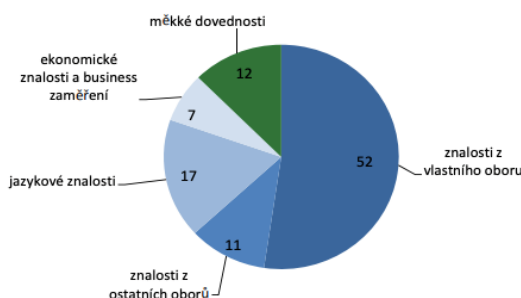
⁸ Národní ústav pro vzdělávání – Analýza inzertní nabídky zaměstnání v denním tisku a na internetu - 2016

⁹ Národní vzdělávací fond – Průzkum požadavků zaměstnavatelů na absolventy technických a přírodovědeckých oborů

¹⁰ Národní ústav pro vzdělávání – Analýza inzertní nabídky zaměstnání v denním tisku a na internetu - 2016

¹¹ Národní vzdělávací fond – Průzkum požadavků zaměstnavatelů na absolventy technických a přírodovědeckých oborů

Graf 13: Požadovaná struktura znalostí a dovedností absolventů

Zdroj: NVF-NOZV: Šetření zaměstnavatelů 2009.

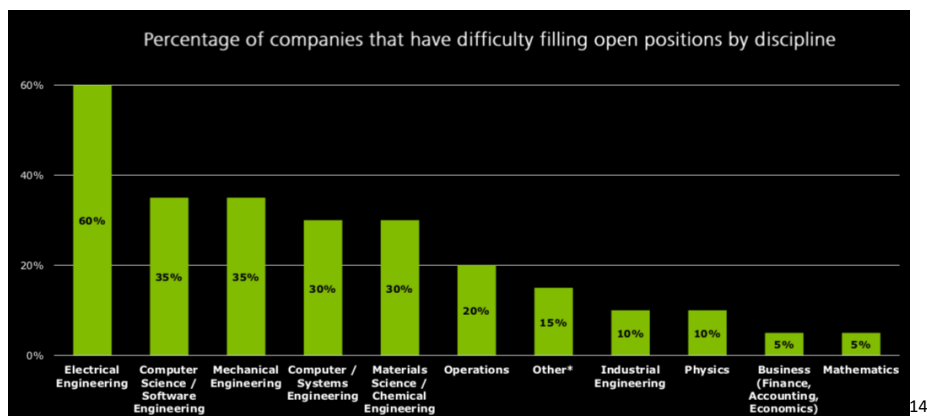
12

Technické obory, kterým chybí nejvíce kvalifikovaných pracovníků

Pracovní trh dlouhodobě postrádá až 100 000 technicky vzdělaných odborníků. Nejvíce kvalifikovaných pracovníků schází v oblasti IT, telekomunikace a bezpečnostních služeb. Z dlouhodobého hlediska se očekává pokles poptávky po pracovnících na pozicích sériové výroby jako například operátor výroby, jelikož tyto pozice budou automatizovány. S tím souvisí i předpokládaná rostoucí poptávka po pracovnících v oblastech 3D tisku, robotizace výroby a nanotechnologiích, která je už v téhle době poměrně vysoká, kdy absolventi těchto oborů nemají sebemenší problém najít práci. Obrovská poptávka je také po seniorních expertech na vysoce specializované pozice, u nichž se očekává, že jejich nedostatek se bude s časem ještě prohlubovat.¹³ Jak lze vidět na následujícím grafu z roku 2019, globálně se firmy potýkají s nedostatkem absolventů z tzv. STEM oborů (věda, technologie, strojírenství a matematika) a největší problém zaměstnavatelé najít pracovníky v oblasti elektrotechniky (60 %), softwaru a strojírenství (35%) a systémového inženýrství (30%).

¹² Národní vzdělávací fond – Průzkum požadavků zaměstnavatelů na absolventy technických a přírodovědeckých oborů, 2009

¹³ https://www.technickytydenik.cz/rubriky/denni-zpravodajstvi/automatizace-a-pracovni-trh-specialiste-se-o-praci-bat-nemusi_36743.html

Stačí v technických oborech jen vzdělání nebo je vyžadována i praxe?

Ve většině případů stačí jen odborné vzdělání v daném oboru, praxe bývá vyžadována pouze u přibližně 30 % pracovních nabídek.¹⁵

U všech pracovníků zastávajících profese založené na technickém vzdělání je klíčová hluboká orientace ve vlastním oboru. Představuje v průměru 50 % jejich vzdělanostního profilu (jak lze vidět na grafu níže). Váha odborných znalostí je u technických oborů větší než například u absolventů humanitních a společenskovedních oborů. I přestože je hluboká znalost vlastního oboru důležitá, tak ani v technických oborech však sama o sobě není úplně dostačující.

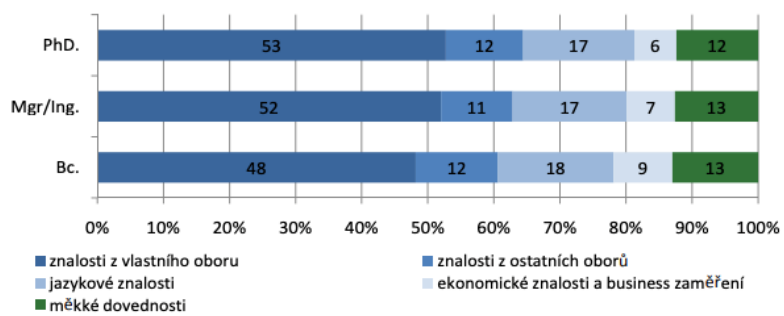
Dle průzkumu Národního vzdělávacího fondu si čím dál větší počet zaměstnavatelů stěžuje na nedostatečnou znalost praktických dovedností absolventů technických oborů. Teoretické znalosti jsou dobré, ale chybí větší zručnost a cit pro práci. Z nedostatku praxe vyplývá i již zmíněná neznalost podnikových procesů, projektového řízení apod. I v této oblasti by měli studenti již během studia získat dostatečný základ, aby se nutné zaškolení mohlo zaměřit pouze na specifika daného podniku. Málo techniků-vysokoškoláků získává během studia praktické zkušenosti na rozdíl například od studentů ekonomických oborů, pro které je např. práce na půl úvazku běžnější. Praxi studenti zažijí obvykle jen při zpracovávání diplomové práce a tu navíc ve většině případů nedělají ve výrobě.¹⁶

¹⁴ <https://semiengineering.com/engineering-talent-shortage-now-top-risk-factor/>

¹⁵ Národní ústav pro vzdělávání – Analýza inzertní nabídky zaměstnání v denním tisku a na internetu - 2016

¹⁶ Národní vzdělávací fond – Průzkum požadavků zaměstnavatelů na absolventy technických a přírodovědeckých oborů

Graf 15: Požadovaná struktura znalostí a dovedností absolventů podle vzdělání

Zdroj: NVF-NOZV: Šetření zaměstnavatelů 2009.

Itálie

Italský trh práce

V Itálii bylo v roce 2019 zaměstnaných 23 400 000 osob, 2 450 000 bylo nezaměstnaných a neaktivních ve věku 15-64 bylo 13 250 000.

Pokud se podíváme na situaci na trhu práce v Itálii před vypuknutím epidemie COVID, zjistíme, že situace je stále příliš komplikovaná: Itálie se dosud nevzpamatovala ze škod způsobených krizí v roce 2009 a dosud nevyřešila problémy, které zemi sužovaly v předchozích desetiletích.

Italští pracovníci jsou stále rozděleni na ty, kterým se podařilo zachovat si všechny nebo část ochranných opatření z minulosti, skupinu pracovníků v průměru starších a procentuálně stále méně početných, a na rostoucí menšinu tvořenou nejistými pracovníky a těmi, kteří se ve vyšším věku ocitli odříznuti od trhu práce. Stále častější jsou jevy jako podzaměstnanost a nedobrovolné částečné úvazky, zatímco mzdy se zastavily a v některých případech dokonce klesají.

Situace na trhu práce je obzvláště složitá pro mladé lidi, kteří na něj vstupují poprvé. Míra zaměstnanosti ve věkové skupině 25-34 let, kdy je vysokoškolské studium z velké části ukončeno, klesla ze 70 % v roce 2007 na 62 % v roce 2019. Nezaměstnanost mladých lidí je mimořádně vysoká, její míra dosahuje 33 %, což je třikrát více než průměr OECD a EU.

Úrovně výuky

Podíl obyvatel ve věku 25 až 64 let s alespoň vyšším sekundárním vzděláním je hlavním ukazatelem vzdělanostní úrovně země. Ve skutečnosti je diplom považován za nezbytnou úroveň vzdělání pro účast na trhu práce s potenciálem individuálního růstu. V Itálii činil v roce 2019 tento podíl 62,2 %, což je hodnota mnohem nižší, než je evropský průměr (78,7 % v EU28) a než je tomu ve většině největších zemí EU: V Německu je to 86,6 %, ve Francii 80,4 % a ve Spojeném království 81,1 %. Pouze Španělsko, Malta a Portugalsko mají nižší hodnoty než Itálie.

Neméně velký je rozdíl v podílu obyvatel ve věku 25-64 let s terciárním vzděláním: v Itálii je to 19,6 %, zatímco evropský průměr je třetinový (33,2 %). Růst počtu absolventů je rovněž pomalejší než v ostatních zemích EU: v posledním roce se zvýšil pouze o +0,3 bodu (průměr EU +0,9 bodu) a za posledních pět let o +2,7 bodu (+3,9 bodu).

Potřeby trhu práce

Podle probíhajícího výzkumu "Excelsior Information System EIS", který provedl Národní statistický úřad (INPS), Unie obchodních komor (Unioncamere) a Národní agentura pro aktivní politiku zaměstnanosti (ANPAL), bude italský trh práce v letech 2019 až 2023 potřebovat 2,5 až 3,2 milionu nově zaměstnaných pracovníků. Tato prognóza zohledňuje potřeby soukromého sektoru a veřejné správy spojené jak s potřebou nahradit osoby, které opustí svá pracovní místa z důvodu odchodu do důchodu (*poptávka po nahrazení*), tak s expanzí / kontrakcí různých výrobních odvětví v souvislosti s tržními trendy (*poptávka po expanzi*).

Zejména více než tři čtvrtiny této potřeby budou **spojeny s fyziologickým obratem v zaměstnanosti (s prognózou mezi 2,1 a 2,3 milionu osob)**, zatímco hospodářský růst bude v závislosti na své intenzitě a velmi diferencovaně v různých odvětvích generovat podíl nových pracovních míst v rozmezí od **427**

tisíc do 905 tisíc. Přibližně 85 % bude absorbováno soukromým sektorem, zbývajících 15 % veřejnou správou.

"**Digitální revoluce**" a požadavek na "**ekologickou udržitelnost**" budou hnací silou celkové poptávky po pracovních silách.

Digitální transformace a ekologická udržitelnost podpoří plány podniků v oblasti zaměstnanosti, což **představuje přibližně 30 % očekávané potřeby pracovních míst** v období 2019-2023.

Podrobněji budou podniky hledat 210 000 až 267 000 pracovníků **spojených s digitální transformací** se specifickými matematickými a IT dovednostmi, digitálními nebo 4.0. Mezi nově vznikajícími profesními osobnostmi, po kterých je na trhu největší poptávka, jsou odborníci na analýzu dat, IT bezpečnost, umělou inteligenci, analýzu trhu s poptávkou po nových profesích, jako je datový vědec, analytik velkých dat, odborník na cloud computing, odborník na kybernetickou bezpečnost, analytik obchodní inteligence, marketingový manažer sociálních médií, systémový inženýr umělé inteligence.

Co se týče **ekologické udržitelnosti**, 480 až 600 tisíc pracovníků, které budou podniky hledat, aby lépe využily příležitostí, které nabízí oběhové hospodářství, a přeorientovaly své výrobní procesy, budou pracovníci v profesích jako: Odborník na energetický management, zelený chemik, odborník na ekologický nákup, odborník na ekologický marketing, instalatér zařízení s nízkým dopadem na životní prostředí, to jsou některé z hlavních zelených pracovních míst, které budou podniky nejvíce poptávat.

Ostatní výrobní řetězce

Potřeby některých dodavatelských řetězců, které charakterizují italskou ekonomiku, budou dále přispívat k růstu poptávky po práci. Společnosti v oblasti "**Zdraví a wellness**" budou v období 2019-2023 potřebovat 323 až 357 tisíc pracovních míst, přičemž budou hledat především lékaře, zdravotní sestry, fyzioterapeuty a zdravotní laboranty. Potřeby některých dodavatelských řetězců, které charakterizují italskou ekonomiku, budou dále přispívat k růstu poptávky po práci. Společnosti dodavatelského řetězce "**Zdraví a wellness**" budou v období 2019-2023 potřebovat 323 až 357 tisíc pracovních míst, přičemž budou hledat především lékaře, zdravotní sestry, fyzioterapeuty a zdravotní laboranty.

Oblast "**Vzdělávání a kultura**" bude v období 2019-2023 potřebovat 134 až 194 tisíc pracovních míst a bude zaměřena především na osoby, jako jsou učitelé, tvůrci vzdělávacích kurzů, překladatelé, designéři a organizátoři kulturních akcí, odborníci na komunikaci a marketing kulturního dědictví.

Potřeba zaměstnanosti podniků v oblasti "**mechatroniky a robotiky**" se může v období 2019-2023 týkat 76 až 106 tisíc pracovníků. Nejžádanějšími osobami budou technici pro automatizaci a mechatronické systémy, technici pro správu a údržbu a používání průmyslových robotů, konstruktéři průmyslových zařízení a osoby pověřené programováním číslicově řízených strojů.

Oblast "**mobilita a logistika**" bude hledat pracovníky v počtu 78 až 99 tisíc. Hledány budou především profese logistických pracovníků, ať už jde o skladníky nebo vedoucí oddělení, dispečery letecké, námořní a železniční dopravy a řidiče těžkých vozidel.

Konečně oblast "**Energetika**" s požadavkem na 38 až 41 tisíc pracovních míst bude vyžadovat zejména techniky pro výrobu elektřiny, chemickou kontrolu a obsluhu zařízení na využití a recyklaci odpadů a zařízení na úpravu a distribuci vody.

Požadovaná a nedosažitelná povolání

V Itálii se však trh práce potýká také s paradoxem řady velmi žádaných profesí, které jsou nedostupné. EIS totiž odhaduje - ještě před začátkem COVIDU -, že v tříletém období 2020-2023 bude nejméně v šesti italských pracovních odvětvích nedostatek pracovníků:

1. mechanickém
2. potravinářském
3. ICT
4. textilním / módním
5. dřevařském / nábytkářském
6. chemickém

Vzhledem k růstu zaměstnanosti v technických a výrobních odvětvích a fluktuaci odcházejících do důchodu bude ve skutečnosti práce nejméně pro 205 tisíc osob, ale pro podniky je obtížné najít v těchto šesti odvětvích schopné pracovníky.

Podle statistik nejsou firmy schopny najít specializované profesní pracovníky, protože mladí lidé si často špatně vybírají vzdělání/školu, která nezohledňuje trh práce. Více než polovina přihlášek na střední školy je totiž směřována na lycea, zatímco technické nebo odborné instituty nejsou brány v úvahu, i když poptávka po pracovnících s těmito druhy kvalifikace neustále roste. V důsledku toho mladí lidé po ukončení školy nemohou najít zaměstnání.

Jaká jsou vítězná pracovní místa?

Jednou z největších starostí mladých Italů je co nejlépe se zorientovat při výběru povolání. V ekonomicky nestabilním historickém období, které se vyznačuje značnou mírou nejistoty a nezaměstnanosti, je stále důležitější učinit moudré rozhodnutí do budoucna.

Díky přesné statistické analýze ISTATu je možné získat představu o pracovních místech, která jsou na trhu nejžádanější, a získat tak kvalitnější možnosti lepšího zaměstnání.

Takzvaná "populární" odvětví jsou skutečně různorodá: od vysoce specializovaných profesí až po ty, které nevyžadují specifické studium, od supermoderních profesí, které jsou výsledkem technického pokroku, až po ty tradičnější, které přetrvaly staletí.

ISTAT sestavil žebříček nejžádanějších pracovních míst na základě 4 přesně definovaných skupin:

1. Technicky orientované profese

Jedná se o pracovní místa s nejvyšším technologickým a vědeckým indexem, která vyžadují solidní intelektuální přípravu doplněnou o vynikající praktické dovednosti v technicko-mechanické oblasti. Zde jsou uvedeny hlavní údaje:

Manažeři průmyslové výroby	Softwaroví analytici a návrháři
Dodavatelé a technici při správě stavenišť	Specialisté na elektrické svařování
Provozovatelé v pohostinství	

Tato skupina v roce 2018 evidovala 632 tisíc zaměstnanců.

2. Netechnické, specializované profese

Tyto profese rovněž vyžadují dobrou úroveň intelektuální specializace, ale nevyžadují složité technicko-mechanické dovednosti. Mezi hlavní profesní postavy patří:

Fyzioterapeuti	Specialisté na vztahy na trhu	Pedagogové
Účetní	Pracovníci prodeje a distribuce	Průvodčí a výpravčí
Profesoři základních a středních škol	Lékárníci	Pracovníci v logistice a nákladní dopravě

V roce 2018 bylo v tomto sektoru zaměstnáno více jak 1 mil. pracovníků.

3. Provozně technické profese

Jedná se o práce, které vyžadují spíše dobrou manuální zručnost než vysokou úroveň intelektuální specializace a které zahrnují používání speciálního vybavení. Některé příklady:

Manažeři restaurace	Zemědělci a zemědělství pracovníci	Pracovníci údržby zeleně
Výrobci nástrojů	Montážníci elektronických zařízení	Zubní technici
Kuchaři	Chovatelé	

V roce 2018 pracovalo v provozně technických profesích 890 000 pracovníků.

4. Základní profese

Jedná se o práce, které vyžadují základní úroveň přípravy. Mezi ně patří:

Pečovatelky a chůvy	Úklid kanceláří a obchodů	Skladníci
Pracovníci jídelny	Správci	Čišníci
Pokladní	Prodejci	Řidiči

Rekord v počtu zaměstnanců drží druhá jmenovaná skupina s 2,9 milionu zaměstnanců v roce 2018.

Jak se v budoucnu změní práce v Itálii?

Není žádným tajemstvím, že Itálie patří k zemím, které jsou nejméně zvyklé na touhu po socioekonomických změnách. Ve skutečnosti je označována za jednu z nejvíce "staromódních" zemí a v jistém smyslu se zdráhá přijmout tento vývoj. Svědčí o tom fakta: ISTAT (2019) uvádí, že Itálie je nejstarší zemí v Evropě a zemí s největším počtem NEET, které z velké části odrazují špatné vyhlídky a nepodporují je odpovídající politiky pro jejich začlenění na trh práce.

Jedním z hlavních problémů v této situaci je jistě nedostatečné přizpůsobení odborné přípravy změnám na trhu práce a novým požadovaným dovednostem. Toto téma je aktuálnější než kdy jindy a vyžaduje okamžité kroky k zaplnění této mezery a přípravě na nové výzvy, kterým budou pracovníci čelit: dokládá to i nejnovější studie Světového ekonomického fóra, podle níž **65 % dětí, které dnes nastupují**

do základní školy, nakonec skončí na zcela nových typech pracovních míst, která dosud neexistují.

Ve skutečnosti se tak již stalo: Před deseti lety by nikoho nenapadlo, že by si některé dívky a chlapci mohli vydělat peníze tím, že se stanou youtuberem, webovým influencerem nebo manažerem sociálních médií. Tentokrát však bude revoluce ještě radikálnější a komplexnější.

V současné době si můžeme budoucí pracovní místa pouze představovat: můžeme vytvářet hypotézy na základě vývoje nových technologií, ale nemůžeme předvídat, jakými cestami se bude pokrok ubírat. Technologie se totiž brzy uplatní v nejrůznějších oblastech, od zemědělství až po medicínu, aniž bychom brali v úvahu, že bude velká potřeba odborníků na umělou inteligenci, robotiku a kybernetickou bezpečnost; disponovat digitálními znalostmi proto bude nezbytné, abychom nezůstali mimo trh práce.

Nyní existuje rozdíl mezi požadovanými a dostupnými dovednostmi, protože mnoho lidí tyto nové dovednosti nemá. Zatímco se pracovníci snaží utéct do krytu vzdělávacích kurzů, studenti a mladí lidé mají ještě čas připravit se na budoucí pracovní výzvy tím, že okamžitě zahájí vzdělávací dráhu zaměřenou na technologie a digitální dovednosti.

COVID změnil trh práce

Trh práce se měnil již před příchodem pandemie: Vypuknutí koronaviru tuto změnu urychlilo. Návrat zpět je nemožný.

Turecko

V listopadu 2020 činila míra nezaměstnanosti v Turecku 12,9 %. Podle tureckého statistického institutu se počet nezaměstnaných ve věku 15 let a více v listopadu oproti stejnému měsíci roku 2019 snížil o 303 000 na 4,5 milionu. Jako nejzávažnější se jeví nezaměstnanost mladých lidí, kde bez práce zůstává 24 % osob ve věku 15-24 let.

Hodnocení trendů na trhu práce není snadné vzhledem k hospodářským otřesům a křehkému politickému kontextu, který v Turecku v posledních letech panuje, ale i přes tyto výkyvy je v některých odvětvích vysoká poptávka po pracovní síle, zejména po středně kvalifikovaných pracovnících v dílčích odvětvích. V důsledku digitální transformace technologie mění konvenční výrobní procesy, což vytváří poptávku po technologicky orientované výrobě bez ohledu na hospodářský pokrok provincií. Nejčastěji identifikované poptávky během terénních návštěv a rozhovorech se zástupci firem jsou následující:

1. textilní, oděvní, kožedělné a obuvnické odvětví: zejména lidé se schopnostmi pracovat s robotikou a digitálními technologiemi při navrhování a stylingu;
2. odvětví informačních a komunikačních technologií: programování, kódovací dovednosti pro web, mobilní aplikace, umělá inteligence;
3. energetický a petrochemický průmysl: zejména lidé s dovednostmi v oblasti obnovitelných zdrojů energie;
4. farmaceutický průmysl a průmysl zdravotnických prostředků: vývojáři výrobků, konstruktéři, programátoři, inženýři.

Krize COVID-19 měla v Turecku rozsáhlé hospodářské dopady a dopady na zaměstnanost, přičemž nejvíce postiženou skupinou byli pracovníci v odvětvích sociálních a osobních služeb, textilní výroby, automobilového průmyslu, elektrotechniky a elektroniky a energetických služeb.

Příloha č. 1: Manuál pro tazatele / pedagogy

- Důležité části dotazníku** – následující otázky musejí být zodpovězeny:
 - otázky č. 1., 4., 5., 6., 7., 9., 11., 13., 14., 15., 16., 17., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26
- Důležité úkoly před rozdělením dotazníků k vyplnění:**
 - Prosím zkontrolujte, zda dotazníky zahrnují všechny otázky č. 1 - 26
 - Prosím zkontrolujte, že jsou přiděleny unikátní kódy jednotlivým žákům a nevyplňují své jméno a příjmení kvůli ochraně osobních údajů
- Po rozdělení dotazníků a před zahájením vyplňování:** prosím ujistěte se, že žáci jsou seznámeni s následujícími otázkami a odpověďmi:
 - Proč mají vyplnit tento dotazník?** Jsou zapojeni do projektu financovaného EU. Tento projekt pomáhá mladým studentům v prevenci nezaměstnanosti. Cílem projektu je zmapovat studenty, kteří mohou v blízké budoucnosti být nezaměstnaní a nestudující. Po identifikaci rizikových studentů jim projekt nabídne interaktivní kurzy metodou akčního učení v oblasti technologie, která bude nejvíce preferovaná. Po realizaci projektu tak mohou někteří žáci posledních ročníků ZŠ změnit názor a díky absolvování kurzu podají přihlášku na školu, kde mohou technologii studovat.
 - Proč je důležité mít přidělený unikátní kód?** Pro projekt je nutné identifikovat žáky, kteří by mohli být ohroženi. Projekt musí vědět komu může nabídnout pozvánku do kurzů.
 - Jak správně označit odpovědi?** Pro otevřené otázky: napište jasnou a stručnou odpověď do textového pole. U uzavřených otázek: zakroužkujte odpověď (Některé z nabízených odpovědí nemusí pokrývat všechny možnosti. Může se stát, že žák nenajde vhodnou odpověď pro přesné vyjádření své situace. V takovém případě prosím se žákem spolupracujte. Posuďte, která z možných odpovědí se nejvíce blíží k vyjádření žáka.)
 - Jak opravit špatně označené odpovědi?** U otevřených otázek: psanou odpověď vodorovně škrtněte jednou čarou a vedle napište správnou odpověď (nevadí, když se nevejde do textového pole). U uzavřených otázek: křížkem škrtněte původně zakroužkovanou odpověď a zakroužkujte novou možnost.
- Zahájení vyplňování dotazníku:** projděte prosím dotazník společně se všemi studenty (otázku po otázce) a pokud je někomu význam otázky nejasný, vysvětlete. Hned po zodpovězení jedné otázky se přesuňte se studenty na další.

Otázka 1: student může také uvést „nevím“. Pokud student neví kde by chtěl pracovat / čím chce být a bude pokračovat ve studiu, může uvést studijní obor.

BODY: 3 body za jakoukoli odpověď týkající se budoucího povolání nebo studijního oboru, 0 bodů za prázdnou odpověď či odpověď nesouvisející s budoucím uplatněním či studiem.

Otázka 2: student by měl uvést max. 2 předměty, které má ve škole nejraději

BODY: Žádné body

Otázka 3: student by měl uvést max. 2 předměty, které má nejméně oblíbené

BODY: Žádné body

Otázka 4.: student vybere pocitově 2 nejběžněji obdržované známky v průměru (bere v úvahu všechny předměty). Může tedy vybrat 2 odpovědi.

BODY: 1 = 4 body, 2 = 3 body, 3 = 2 body, 4 = 1 bod, 5 = 0 bodů

Otázka 5 .: pokud žádná z možností nepopisuje situaci žáka, uvede svoji situaci do textového pole pod volbou „jiné“. Student vybere pouze 1 možnost.

BODY: a) 3 body, b) 2 body, c) 2 body, d) 0 bodů

Otázka 6 .: tato otázka znamená cokoli nového z hlediska zkoumání nových technologií, o kterých by žák mohl slyšet a co by ho zajímalo natolik, že by rád přijal nabídku účasti na kurzu.

BODY: ANO = 1 bod, NE = 0 bodů

Otázka 7.: tato otázka by měla poskytnout informaci o tom, zda by student souhlasil s návštěvou firmy, které pracuje s danou technologií, a seznámil se s ní.

BODY: ANO = 1 bod, NE = 0 bodů

Otázka 8.: pokud žádná z možností neodpovídá preferenci studenta, student uvede svou možnost v textovém poli pod volbou „jiné“ a tuto možnost označí.

BODY: žádné body

Otázka 9.: tato otázka by měla být zodpovězena čistě na základě pocitu studenta (znevýhodnění ve smyslu zdravotním, náboženským, sexuálním, menšinovým, finančním, národnostním a jiné).

BODY: ANO = 0 bodů, NE = 3 body

Otázka 10.: Student může poskytnout informace o tom, jak jeho znevýhodnění ovlivňuje jeho studium (např. horší známky, demotivace, šikana, pocit méněcennosti, přemýšlí o přestupu na jinou školu atd.)

BODY: žádné body

Otázka 11.: student se může rozhodnout dle svých pocitů. Při odpovědi ANO by podpora měla být poskytována pravidelně, alespoň 1x týdně. Pokud nikdo nepomáhá pravidelně, ale pouze ad-hoc, student zakroužkuje odpověď „NE“

BODY: ANO = 2 body , NE = 0 bodů

Otázka 12.: student by měl zakroužkovat odpověď ANO, pokud se cítí bez podpory a zároveň nebude schopen úspěšně zvládnout daný předmět s nejlepšími 3 známkami (1 - 3).

BODY: ANO = 0 bodů, NE = 3 body

Otázka 13.: pokud žádná z možností nepopisuje situaci studenta, uvede svou situaci do textového pole pod volbou „jiné“ a zakroužkuje tuto možnost

BODY: žádné body

Otázka 14.: student by měl zakroužkovat „ANO“, pokud se pravidelně ve svém volném čase setkává s alespoň 1 kamarádem, který odešel ze školy a neúčastní se žádného jiného vzdělávání, zaměstnání.

BODY: ANO = 0 bodů, NE = 3 body

Otázka 15.: student by měl čistě dle svého pocitu zakroužkovat situaci, která převládá nejčastěji. Vybere pouze 1 možnost.

BODY: a. = 3 body, b. = 2 body, c. = 1 bod, d. = 0 bodů

Otázka 16.: student by měl čistě dle svého pocitu zakroužkovat situaci, která převládá nejčastěji. Vybere pouze 1 možnost.

BODY: a.= 3 body, b.= 2 body, c.= 1 bod, d. = 0 bodů

Otázka 17.: student by měl zakroužkovat odpověď podle jeho situace, slovenská národnost se považuje již za cizí (tedy jinou než českou).

BODY: a.= 0 bodů, b.= 1 bod, c.= 2 body

Otázka 18.: student by měl vybrat možnost dle aktuální situace svých rodičů

BODY: a.= 2 body, b.+c.=1 bod, d.= 0 bodů

Otázka 19.: student by měl zakroužkovat odpověď ANO, pokud žije se svým sourozencem nebo je s ním v pravidelném kontaktu bez ohledu na to, zda se jedná o vlastního nebo nevlastního sourozence

BODY: žádné body

Otázka 20.: pokud situaci nepopisuje žádná z možností, student zakroužkuje možnost „e. Něco jiného“. Pokud nemá žádného sourozence, vybere možnost f.

BODY: a.+b.+c. = 3 body, d. = 2 body, e = 0 bodů, f = 3 body

Otázka 21.: Otázka by měla poskytnout informaci o tom, zda studentovi hrozí nezaměstnanost nebo nedostatečné vzdělání pro požadovanou/vysněnou práci. Studenti by měli zakroužkovat odpověď, která převládá na základě jejich pocitu.

BODY: ANO = 0 bodů, NE = 3 body

Otázka 22.: student by měl zakroužkovat odpověď na základě aktuální situace. Pokud má nějaký příbuzný v rodině vážný zdravotní problém, ale pomoc je poskytována externím zdravotnickým personálem, zakroužkuje možnost „NE“

BODY: ANO = 0 bodů, NE = 3 body

Otázka 23.: student zakroužkuje možnost „ANO“ pokud během studia na ZŠ musel z jakéhokoli důvodu přestoupit na jinou školu, kde neznal své spolužáky a učitele

BODY: ANO = 0 bodů, NE = 1 bod

Otázka 24.: student by měl zakroužkovat odpověď na základě svých pocitů a zároveň na základě známek obdržných na nové škole ve srovnání se známkami získanými na předchozí škole

BODY: a.= 3 body, b.= 0 bodů, c= 2 body

Otázka 25.: student zakroužkuje možnost na základě svých pocitů z reakcí okolí, které převažují. Pokud studentovo situaci neodpovídá žádná z nabízených možností, měl by vybrat možnost, která se jeho situaci blíží nejvíce.

BODY: a.=1 bod., b.=2 body., c.=3 body., d.=0 bodů

Otázka 26.: student by měl vybrat možnost na základě nejběžnějších situací.

BODY: a=2 body., b=1 bod., c.=1 bod, d=0 bodů

- e. Internet věcí (možnost ovládnání např. pračky z velké vzdálenosti prostřednictvím wifi)
- f. Jiné:

9. **Cítíš se nějakým způsobem znevýhodněný/á oproti svým spolužákům?**

ANO

NE

10. **Pokud ano, jak to ovlivňuje tvoje studium?**

.....

11. **Pomáhají ti rodiče nebo jiní členové rodiny s domácími úkoly a učením?**

ANO

NE

12. **Pokud ne, byl/a bys rád/a, kdyby ti pomáhali (nebo pomáhali víc)?**

ANO

NE

13. **S kým nejraději trávíš svůj volný čas?**

- a. s rodinou
- b. s kamarády
- c. sám
- d. jiné:

14. **Máš mezi svými kamarády někoho, kdo nechodí do školy, ani není zaměstnaný?**

ANO

NE

15. **Jakou máš nejčastěji náladu?**

- a. Optimistickou (často se směju, jsem šťastný/á a mám radost)
- b. Realistickou (beru věci tak, jak jsou, ať jsou dobré nebo špatné)
- c. Pesimistickou (jsem smutný/á, nic mě nebaví)
- d. Nálada se mi během dne hodně mění

16. **Jsi sebevědomý/á?**

- a. vždy
- b. někdy ano, snažím se pracovat na tom, aby to bylo častěji
- c. výjimečně, spíš se mi to nedaří
- d. nikdy

17. **Je alespoň jeden z tvých rodičů jiné než české národnosti?**

- a. Ano, oba jsou jiné než české národnosti
- b. Ano, jeden z nich
- c. Ne, oba rodiče jsou Češi

18. **Mají tvoji rodiče stabilní zaměstnání / podnikají?**

- a. Ano, oba
- b. Pouze jeden, druhý je nezaměstnaný
- c. Ani jeden (oba jsou nezaměstnaní)

19. Máš sourozence?

ANO

NE

20. Pokud ano, co děláš / dělají?

- a. Studují ZŠ / SŠ /chodí do mateřské školy / jsou mladší 5 let
- b. Studují vysokou školu
- c. Pracují
- d. Mají své vlastní podnikání
- e. Něco jiného
- f. Nemám sourozence

21. Máš nějaké zdravotní problémy, které by mohly komplikovat tvoje další studium nebo budoucí zaměstnání?

ANO

NE

22. Má někdo z tvé rodiny takové zdravotní problémy, že potřebuje, aby se o něj někdo neustále staral? (rodiče, prarodiče)

ANO

NE

23. Musel/a jsi někdy změnit školu, protože jste se přestěhovali?

ANO

NE

24. Pokud ano, jak to ovlivnilo tvoje studijní výsledky?

- a. pozitivně
- b. negativně
- c. nijak mě to neovlivnilo

25. Co si myslíš, že na tobě ostatní mají nejraději?

- a. Vzhled (to jak vypadám, jak se oblékám, apod.)
- b. Chování (smysl pro humor, jak umím komunikovat, že se dokážu bavit s každým a je se mnou sranda apod.)
- c. Talent (kreslení, hraní na hudební nástroj, sportovní výkony, výkony ve škole)
- d. Věci, které vlastním nebo co vlastní moje rodina (mobilní telefon, notebook, šperky, dům, auto apod.)

26. Kdy nejraději děláš domácí úkoly?

- a. Hned po škole a vždy udělám všechny úkoly
- b. Později (např. po zájmových kroužcích) a udělám všechny úkoly
- c. Pokaždé jindy, vždycky je ale udělám všechny
- d. Pokaždé jindy, většinou ale všechny úkoly nestihnu/neumím udělat